Sacrul în discursul politic de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918

Nicolae FELECAN

L'analyse des discours d'Alba Iulia, du 1 décembre 1918, met en lumière des faits qui démontrent et soutiennent la lutte séculaire des Roumains pour la liberté et l'union. Les auteurs invoquent, plus ou moins, en fonction de leur statut social, le sacré, soit par appel direct à la divinité, sous-entendant le fait qu'elle aide et protège leur démarche, soit par renvoi aux passages des livres saints afin de mieux comprendre leurs actions alors entreprises. Cela aide aussi à établir la paternité du discours, lorsque, pour divers motifs, le nom de l'auteur est évité.

Mots-clés: discours, appellation, nation, sacré, style

Analiza discursurilor de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918, pune în lumină temeiurile Marii Uniri și concepția oratorică a celor care au vorbit în fața mulțimilor adunate la eveniment. Facem acest demers, în primul rînd, din dorința de a cinsti personalitățile angajate în lupta pentru libertate și unitate a neamului românesc. Din păcate, cei care au ajuns anii ocupației sovietice și instaurarea regimului „democrației populare" au sfîrșit în închisorile comuniste, trecînd într-un anonimat din care, într-un mod nejustificat, n-au fost scoși nici astăzi.

Este vorba de discursurile a trei dintre făuritorii României Mari, personalități de excepție ale neamului românesc din perioada respectivă: George Pop de Băsești, Iuliu Hossu și Iuliu Maniu.

Dăruirea pentru înfăptuirea dezideratului „de veacuri", libertatea și unirea tuturor românilor într-un singur stat, a sfidat aproape orice închipuire, în condițiile în care „în teritoriul rămas sub autoritatea guvernului de la Budapesta, gărzile naționale ungare au recurs, cum afirmă istoricul Ioan Scurtu, la acte de represiune împotriva românilor, organizînd atacuri, arestări și chiar măceluri" (1995: 24). Aceste fapte l-au determinat pe generalul francez Henri Berthelot să-i trimită din București ministrului de război al Franței următoarea telegramă: „Conform tuturor rapoartelor pe care le primesc, ungurii se dedau la adevărate atrocități asupra populației de naționalitate română". Și Iuliu Maniu îi scria, în ziua de 11 februarie, lui Valeriu Branișteîn termeni de tristețe, dar și de optimism: „Avem știri triste din Arad, Bihor, Sălaj, Sătmar, dar în curînd vom fi împreună cu Banatul salvat" (Scurtu 1995: 24). Pe de altă parte, „aproape toți funcționarii de origine ungară refuzau să presteze jurămîntul față de statul român, apreciind că era vorba de o

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

situație momentană, deoarece Transilvania trebuia să fie reintegrată la Ungaria. În această situație critică, Maniu a făcut apel la toți intelectualii români să-și abandoneze profesiile și să ocupe funcții publice în administrație, apel urmat de mii de preoți, avocați, medici etc., care au înlocuit rapid pe funcționarii unguri" (Scurtu, 1995: 23).

Calitățile morale, capacitățile intelectuale și iubirea de neam se vădesc și în conținutul discursurilor de la istoricul eveniment.

Octogenarul George Pop de Băsești (1835-1919) a rostit discursul de deschidere a lucrărilor de la 1 Decembrie 1918, în calitate de Președinte al Marelui Sfat Național ales de Marea Adunare Națională de la Alba Iulia.

Potrivit cu natura și scopul cuvîntării, oratorul începe cu o formulă de adresare, care marchează, de la început, atît nevoia de apropiere, cît și cea de cuprindere a tuturor participanților: „Prea iubiții mei! Onorată adunare a tuturor Românilor din Transilvania, Ungaria și Banat!", după care trece *ex abrupto* la expunerea problemei în dezbatere: „Națiunea română la toate evenimentele mari istorice, în trecut și astfel și astăzi, s-a adunat pentru a decide asupra sorții sale. În 1848, marele an al zguduirilor și prefacerilor sociale și al scuturării lanțurilor purtate de veacuri, neamul nostru s-a adunat pe Cîmpul Libertății de lîngă Blaj, ca să-și frîngă cătușele iobăgiei. Acolo, printr-o supraomenească încordare, acest neam a frînt cătușele care îl țineau legat de glia oligarhilor străini. Smuls din robia trupească a iobăgiei, poporul românesc din Ardeal și Ungaria a fost silit să continue a trăi într-o iobăgie cu mult mai dureroasă și mai umilitoare: iobăgia sufletească. Dușmanii seculari, care ne-au ținut veacuri de-a rîndul în lanțuri fizice, ne-au ținut pînă ieri, înlănțuiți sufletește, înăbușind cu brutalitate toate manifestările sufletului românesc dornic de libertate și cultură națională"[1].

În același spirit de concizie, urmează concluzia (*conclusio*), motivul acestei mari adunări: „Lanțurile acestei robii sîntem chemați, fraților, să le zdrobim astăzi, în această Mare Adunare Națională a tuturor românilor din Ungaria și Transilvania, aici, pe pămîntul stropit cu sîngele martirilor Horea și Cloșca. Vrem să zdrobim lanțurile robiei noastre sufletești, prin realizarea marelui vis al lui Mihai Viteazu: unirea tuturor celor de o limbă și de o lege, într-un singur și nedespărțit Stat Românesc. Lăsați-vă pătrunși, fraților, de fiorii sfinți ai acestui strălucit praznic național și în cea mai deplină și frățească armonie să clădim temeliile fericirii noastre naționale viitoare. Dumnezeu să binecuvînteze sfatul nostru și lucrările noastre!"

Formula de încheiere este în concordanță cu scopul urmărit: „Salutîndu-vă cu toată căldura inimii mele, declar Adunarea Națională a tuturor românilor din Ungaria și Transilvania deschisă".

[1] Citatele istorice sînt preluate de pe site-ul marius-andrei.ro//ziua-marii-uniri-discursul-lui-maniu.

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

După cum se vede, discursul este scurt, concis, veridic, indicînd doar două aspecte: „zdrobirea lanțurilor robiei noastre sufletești", „aici, pe pămîntul stropit cu sîngele martirilor Horea și Cloșca" și de „unirea tuturor celor de o limbă și de o lege", adică „a tuturor românilor din Ungaria și Transilvania", realizînd marele vis al lui Mihai Viteazu.

Interesante sînt însă și aspectele lingvistice. Între acestea, unul vizează chiar modul de adresare către participanți: o formulă menită să capteze și să-și apropie auditoriul, *Prea iubiții mei!*, după care urmează o a doua sintagmă, mai protocolară, care, credem noi, contribuie la menținerea unei atitudini solemne a întregului demers: *Onorată adunare a tuturor românilor din Transilvania, Ungaria și Banat!*

În partea a doua a discursului, în care arată scopul adunării, oratorul apelează, pentru mai multă apropiere de participanți și pentru acceptarea necondiționată a propunerilor, la vocativul *fraților*, substantiv din cîmpul onomasiologic al termenilor de înrudire, întocmai ca preotul în discursul omiletic: „Lanțurile acestei robii sîntem chemați, *fraților*, să le zdrobim astăzi, …; Lăsați-vă pătrunși, *fraților*, de fiorii sfinți ai acestui strălucit praznic național…".

În ce privește sacrul, acest discurs, scurt dar mustind de informații, o singură dată face apel la divinitate, punînd sub ocrotirea acesteia toate acțiunile ce vor avea loc: „Dumnezeu să binecuvînteze sfatul nostru și lucrările noastre!"

De aceeași dimensiune, redusă, este și *Proclamația de Unire*, citită de episcopul greco-catolic, Iuliu Hossu (1885-1970), din încredințarea și în numele marelui Sfat al Marii Adunări Naționale a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Ungaria.

După formula de adresare, *Fraților*, simplă și, conform aprecierilor specialiștilor care se ocupă de discursul religios (Maria Cvasnâi-Cătănescu, Rodica Zafiu, Sorin Guia, Dana-Luminița Teleoacă ș. a.), cu un mare grad de apropiere față de un auditor numeros și eterogen, discursul începe tot cu un *exordium ex abrupto*, prin care locutorul intră direct în subiect: „Ceasul împlinirii vremii este acesta, cînd Dumnezeu Atotputernicul rostește, prin poporul său credincios, dreptatea sa, însetată de veacuri. […] Astăzi, prin hotărîrea noastră se înfăptuiește România Mare, una și nedespărțită, rostind fericiți, toți românii de pe aceste plaiuri: Ne unim pe veci cu Țara-Mamă, România!"

În continuare găsim și partea a doua a acestui prim moment al discursului, *insinuatio*, în care locutorul caută să readucă în atenție dreptatea lui Dumnezeu și dorința oamenilor, dorită și rîvnită dintotdeauna: „Vă amintiți cînd, prin sutele de spitale[2], în zilele de întuneric vă vesteam – va învinge dreptatea! Vă arătam că vine ceasul cînd toți factorii nedreptății vor plînge lacrimi de sînge, în ziua bucuriei noastre. A biruit dreptatea! Acesta-i ceasul dreptății lui Dumnezeu și al răsplătirii

[2] Iuliu Hossu a fost și preot militar, prin urmare a cunoscut și suferințele celor răniți în război, și i-a îmbărbătat prin cuvintele *dreptate, unire*.

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

Lui. Acesta-i ceasul bucuriei noastre, bucuria unui neam întreg, pentru suferințele veacurilor, purtate de un neam cu credința în Dumnezeu și cu nădejdea în dreptatea Lui. Suferințele veacurilor se îmbracă în lumină cu binecuvîntare. Cuvintele Domnului se plinesc și aici, întru împlinirea dreptății dumnezeiești – mulți au dorit să vadă ce vedeți voi și n-au văzut, și să audă ce auziți voi și n-au auzit. Ochii voștri sînt fericiți că văd și urechile voastre fericite că aud. Văd ziua întregirii neamului și aud bunăvestirea dreptății lui Dumnezeu".

Partea finală a *Proclamației*[3] are în vedere fericirea pe care o aduce acest mare eveniment, cu referire, iarăși, la cei doi actanți: locutor și auditor[4]: „Fericit am vestit hotărîrea judecății lui Dumnezeu prin reprezentanții a toată suflarea românească; fericiți voi care ați pecetluit pe veci Unirea cu Țara-Mamă. O viață întreagă veți mărturisi cu mîndrie: Și eu am fost la Alba-Iulia. Voi sînteți marea armată a sufletelor alese a neamului nostru. De acum, o Românie Mare, întemeiată pe dreptatea lui Dumnezeu și pe credința poporului Său. Cîntarea noastră de biruință să fie cîntarea neamului pe calea lungă și grea a veacurilor.

Dreptatea Ta, Doamne, e dreptate în veac și cuvîntul Tău, adevărul. Dreptate și adevăr la temelia României întregite! Mărire întru Cele de Sus Lui Dumnezeu! Pe pămînt pace! Ziua Învierii, să ne luminăm popoare! Trăiască România Mare, una și în veci nedespărțită! Amin".

Dacă înțelesul și semnificațiile acestei *Proclamații* sînt ferme și clare, cîteva referiri la partea lingvistică și la utilizarea unor figuri de stil merită evidențiate. În primul rînd insistența asupra unor cuvinte cheie. Mă voi referi întîi la termenul abstract *dreptate* (cu 9 ocurențe). Pentru o exactă și corectă interpretare, locutorul îl plasează sub autoritatea intangibilă a divinității*: „*Dumnezeu Atotputernicul rostește, prin poporul său credincios, *dreptatea* sa; Acesta-i ceasul *dreptății* lui Dumnezeu; nădejdea în *dreptatea* Lui; împlinirea *dreptății* dumnezeiești; aud bună-vestirea *dreptății* lui Dumnezeu; o Românie Mare întemeiată pe *dreptatea* lui Dumnezeu". În felul acesta cuvântul este scos din sfera de percepție a omului, care poate fi subiectivă sau interpretată ca atare, în raport cu *dreptatea Atotputernicului*, care este obiectivă și în afara judecății lumești. Așa trebuie să înțelegem cuvîntul și cînd apare singur, în cîteva propoziții bimembre: „Va învinge *dreptatea*!, A biruit *dreptatea*!"

---

[3] Din aceeași încredințare, Episcopul Hossu citește și *Rezoluția* Marii Adunări Naționale, de care nu ne ocupăm aici. Din păcate, istoricul Ioan Scurtu, în cartea *Iuliu Maniu*, se exprimă altfel: „Discursul solemn a fost rostit de Vasile Goldiș, care a citit și actul de Unire elaborat de Consiliul Național Român Central" (1995: 22).

[4] Despre legătura dintre locutor și auditor vorbește și N. Steinhardt, atunci cînd afirmă că predica „este și o lucrare în doi, o conlucrare, o împreună lucrare a vorbitorului și publicului, un crez grăit pe două glasuri: unul, ce-i drept, mut, dar făcîndu-și simțită cu putere prezența" (Steinhardt 2006: 307, *ap*. Felecan D. 2017: 230). În cazul discursurilor de care ne ocupăm, prezența auditoriului nu e pasivă, mută, ci se face simțită prin repetate și frenetice/puternice aplauze și chiar prin cuvinte, de tipul: *Așa-i*, *Trăiască armata română*!, *Trăiască soldații români*!, *Primim, primim*!, *Primim unanim*!, *Trăiască Bucovina*!, *Trăiască România Mare*! etc.

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

Dintr-o altă perspectivă, aș aminti și utilizarea unor verbe *dicendi*: *arăta, mărturisi, rosti, vesti*. Primul utilizat este *rosti*, cel mai expresiv și mai încărcat de semnificații. El are la bază substantivul *rost* „gură", care, în română a avut o dezvoltare semantică cu totul specifică. Pe de o parte avem verbul *a rosti* și substantivul *rostire*, pe de altă parte verbul *a rostui* și *rostuire* „a aranja, a face ordine". Această despărțire, dar și atracție a cuvintelor, l-au făcut pe G. I. Tohăneanu să afirme că „în tot ce *rostim* și în tot ce *rostuim* e un mîndru *rost*" (*ap.* Felecan 2011: 440).

Aceeași împletire de cuvinte și sensuri, concrete / abstracte, l-au determinat și pe Constantin Noica să susțină că toate înțelesurile disparate legate de acest cuvînt au fost unite în derivatul *rostire* care „reintegrează ceea ce *rostul* pierduse, anume *cuvîntul*. De aceea, afirmația *La început a fost Cuvîntul* ar putea fi redată mai bine prin *La început a fost Rostirea*, adică *punerea în rost, rostuirea lucrurilor*" (*ap.* Felecan 2011: 440).

Credem că și episcopul Iuliu Hossu a intuit aceste accepțiuni, cînd a formulat ideile în care folosește acest verb: „Dumnezeu *rostește*, prin poporul său; *rostim* fericiți".

Și celelalte verbe au particularități specifice: *arăta*: *vă arătam*, cu etimologie nesigură, dar probabil din lat. **arrectare* „a face drept, a îndrepta", *elatare* „a da la iveală, a face cunoscut ceva", **arratare*, cu *a-* adăugat, în latină sau în româna comună; *ad-* + *reiterare* „a expune, a istorisi" (DELR, *s. v.*); *vesti*: *vă vesteam*; fericit *am vestit*, derivat din substantivul *veste* „știre, noutate", de origine slavă (DER, *s. v.*); *mărturisi*, derivat și el de la un substantiv, *martor* „persoană care asistă sau a asistat la ceva", din grecescul *martyr*, prin intermediul latinei vulgare, *martur* (DER, *s. v. martor*): „*o viață întreagă veți mărturisi cu mîndrie*".

Trebuie amintită și repetarea substantivului *ceas*, cu sensul de „timp", în ideea păstrării în memorie a momentului astral, unic, la care participă mulțimea românilor, „reprezentanții a toată suflarea românească", adunați la Alba Iulia: „*Ceasul* împlinirii vremii este acesta; Acesta-i *ceasul* dreptății lui Dumnezeu; *ceasul* din ziua bucuriei noastre".

Cît privește sacrul, acesta este marcat direct prin divinitate, adică *Dumnezeu Atotputernicul* și pe credința poporului român, „*credincios*" și „*cu nădejde în Dumnezeu*" și prin aluzii la fapte narate în *Scriptură*: „Cine are urechi de auzit să audă" (cf. Luca 8, 8)[5].

Modul de alcătuire, formula de adresare și introducerea permanentă a sacrului confirmă că documentul a fost scris de marele și cunoscutul prelat ardelean, Iuliu Hossu, al cărui nume astăzi aproape nici nu se rostește. *Site*-ul menționat îl omite, iar istoricul citat îl atribuie lui Vasile Goldiș, deși cartea sa a apărut în 1995. De curînd, un alt episcop și mitropolit a afirmat că Iuliu Hossu a citit discursul în fața Sfatului Țării, iar în fața publicului l-a prezentat Vasile Goldiș!

[5] Cf. *Biblia* 1982: 1175.

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

Faptele confirmă însă contrariul. Modul de redactare, apelul insistent la sacru trimit la o față bisericească. Pe de altă parte, cum am putea crede că o personalitate, cum erau toate din perioada respectivă, ar fi citit un discurs alcătuit de altcineva? Mai vin în sprijinul ideii poza, printre puținele realizate de fotograful amator Samoilă Mîrza, în care episcopul citește proclamația, apoi îmbrățișarea cu episcopul ortodox de Caransebeș, Miron Cristea, moment de la care ne-au rămas cuvintele lui Iuliu Hossu: „Pe cum ne vedeți azi îmbrățișați frățește, așa să rămână îmbrățișați pe veci toți Frații Români". Tot Iuliu Hossu „a condus delegația care a prezentat regelui Ferdinand I documentul prin care se declara unirea Transilvaniei cu România" (DE III: 117).

Discursul[6] lui Iuliu Maniu (1873-1953), ca reprezentant al Consiliului Național și comandant al Gărzilor Naționale, însărcinat cu organizarea Marii Adunări Naționale, este mai amplu și începe cu o formulă protocolară, „*Onorată Adunare Națională*". Parcurgîndu-l, putem desprinde cu ușurință temeiurile și rostul Marii Uniri.

Bun cunoscător al istoriei neamului românesc și fin interpret al evenimentelor istorice ale momentului din toamna anului 1918, Iuliu Maniu „s-a angajat cu energie și fără ezitare în lupta pentru eliberarea românilor din Transilvania și unirea lor cu patria-mamă" (Scurtu, 1995: 18). El era convins că situația externă în care se afla Europa, prin prăbușirea Imperiului Austro-Ungar, la sfîrșitul lunii octombrie 1918, și proclamarea „dreptului popoarelor la autodeterminare" constituia temeiul hotărîtor al națiunilor subjugate de a-și hotărî soarta. „Sub domnia seculară a habsburgilor, afirma Iuliu Maniu, au suferit pe lîngă noi multe neamuri eroice, care deopotrivă cu noi doreau să rupă lanțurile grele ale opresiunii naționale. Pildele strălucite de eroism național ale acestor neamuri ne-au dat și nouă în zilele grele de suferinți tărie sufletească și cuvintele lor de îmbărbătare ne-au mîngîiat în dureri și ne-au întărit în nădejdi" (p. 273). Într-adevăr, cehii și slovacii au fost primii care și-au proclamat independența, urmați de polonezi și maghiari, apoi de bucovineni și celelalte neamuri. La 11 noiembrie, împăratul Carol I de Habsburg a abdicat, iar a doua zi Austria s-a declarat republică[7].

Iuliu Maniu, conștient de eveniment, aduce mulțumiri, în primul rînd, armatei române de dincolo de munți, care a pornit în război pentru eliberarea tuturor românilor, contribuind decisiv la căderea marelui imperiu: „Înainte de orice, […], trebuie întîi să ne închinăm cu smerenie în fața acelora care au făcut să putem străbate întunericul întărit de veacuri și să ne plecăm genunchii în fața sutelor de mii de frați viteji, care prin suferințele lor îngrozitoare au despicat norii grei ce închideau dinaintea noastră razele luminii: înaintea scumpilor noștri frați,

[6] Discursul l-am preluat din cartea lui Cristian Borz, *Monografia satului Bădăcin și a familiei Maniu*, Zalău: Editura Caiete Silvane, 2016, p. 268-273, Documentul nr. 10. Toate trimiterile duc la această carte.

[7] Pentru amănunte, vezi Scurtu, 1995: 18.

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

neînvinșii soldați ai armatei române. Cuvîntul cel dintîi al meu este cel al dorinței să ne închinăm adînc înaintea marilor umbre ale soldaților români morți pentru dezrobirea noastră și înaintea marelui și gloriosului ei Căpitan, Majestatea Sa Regele Ferdinand și întregii sale dinastii" (p. 268).

În acest context nu uită să amintească de înțelepciunea izvorîtă din trecerea timpurilor: „istoria ne-a învățat să credem în adevărul cuvintelor că n-ai să aștepți nimic de la împărații străini, nici de la fiii altor neamuri. Bine poți să aștepți singur numai de la propriile tale puteri" (p. 269). „În calea împlinirii idealului nostru nu dăm numai de prieteni, ci și de dușmani, care, mînați de interesul lor rău priceput se vor sili cu siguranță să împiedice înfăptuirea hotărîrii noastre" (p. 271).

Trecînd la factorii interni, Maniu se referă la geneza limbii și a poporului român: „Noi, fiii națiunii române de pretutindeni, sîntem de aceeași obîrșie, de aceeași fire, cu o singură și unitară limbă și cultură și sîntem încălziți de aceleași tradiții sfinte, de aceleași aspirații mărețe" (p. 269). „Dar, îndeosebi, noi românii din Transilvania, Banat și Ungaria sîntem în drept și avem datoria să pretindem această unire, pentru că aici a fost leagănul românismului. Nu se poate ca o crudă barbarie să ne forțeze ca însăși vatra neamului românesc, leagănul aspirațiilor românești să fie despărțit de trupul întregii națiuni deja unite!" (p. 270). „Cînd toate acestea sînt unitare, poate încerca cineva să împiedice manifestarea acestei unități, și în ce privește viața politică, sufletește de mult înfăptuită?" (p. 269).

Și această idee este întărită prin dreptul internațional, existent într-o lume liberă: „Neamurile unitare în viața lor sufletească și unitare în manifestarea conștiinței lor de națiune distinctă, sînt recunoscute în știința modernă și de toată lumea civilizată ca subiecte de drept, înzestrate cu toate atributele unei personalități distincte, cu scopul propriu și de sine stătător. Astfel stînd lucrul, cine ar putea contesta acestei ființe naționale dreptul de a-și putea croi soarta însăși, de a se conduce ea singură în mod unitar și integral și de a se compune într-un singur trup, precum sufletul îi este unul singur și întreg" (p. 269).

În al treilea rînd sînt invocate suferințele de veacuri ale românilor, alt temei ca ei să-și mobilizeze forțele pentru libertate și unire: „Dacă privim șirul nesfîrșit al suferințelor grele cari le-a îndurat neamul românesc timp de veacuri, dacă ne aducem aminte de sutele de mii de martiri cari și-au jertfit viața pentru acest neam, precum și de durerile sufletești care sute de ani au amărît viața strămoșilor noștri, nu știm cu ce să mulțumim noi, generația de azi, că sîntem învrednicіți de soartă să ajungem, tocmai noi ziua sfîntă de azi și, după atîtea suferințe ale înaintașilor noștri, tocmai noi să fim împărtășiți de o atît de mare înălțare sufletească.

Mulțumita și recunoștința noastră față de această grație a Providenței nu ne-o putem arăta decît dovedindu-ne vrednici în aceste sărbătorești clipe de însemnătatea timpurilor pe care le trăim.

Vrednicia neamurilor, prin urmare și a noastră, se judecă după temeinicia hotărîrilor ce le iau, după măsura de înălțare sufletească cu care se alătură la aceste

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

hotărîri și după stăruința cu care se silesc a înfăptui hotărîrile luate. Vrednicia noastră o vom dovedi" (p. 268).

Autorul este conștient și de greutățile care vor veni, de lipsa de experiență, datorată traiului de înrobire pe care l-au avut românii transilvăneni, de aceea afirmă că „Noi, Onorată Adunare Națională, azi sîntem ca orbul nenorocit, care ani de-a rîndul nu a zărit cu ochii lui lumina soarelui și deodată i se desprind ochii închiși pentru a primi razele dătătoare de viață ale eternei lumi.

Fiii poporului nostru au trăit pînă acum ca orbii în întunericul negru, lipsit de orice mîngîiere, și azi, prin o bunăvoință dumnezeiască și prin vrednicia proprie le-au deschis vederea ochilor și au văzut lumina sfîntă a dreptății și a libertății popoarelor" (p. 268).

Înșiruind aceste fapte, Iuliu Maniu consideră că națiunea română îndeplinește toate cerințele pentru a face unirea: a) „unirea tuturor românilor într-un singur regat și într-un nedespărțit stat este nu numai un ideal sfînt, izvorît din trecutul nostru și din comoara vieții noastre sufletești, ci este și un drept indiscutabil al nostru, *în baza ființei noastre naționale unitare*" (p. 269), căci, fără unitate națională, „rupți și împrăștiați între diverse împărății, ne vor sfărîma neamurile vecine și vor trece peste noi cum trec valurile turbate peste corăbiile naufragiate, lipsite de mîna tare a cîrmaciului" (p. 270); b) „Noi nu ne putem închipui viața mai departe fără a fi împreună cu întreg neamul românesc, și mai bine voim moartea decît o viață de schilav umilit, despărțit de frații săi"; c) „Noi privim înfăptuirea unității noastre naționale ca un triumf al libertății omenești" (p. 271).

Situația existentă, „izvorîtă din trecutul, dreptul, știința și necesitatea românilor", precum și „toate argumentele științei, stabilite de mintea omenească ne dau dreptate, afirmă oratorul, în hotărîrea noastră de a contribui și noi prin alăturarea noastră la înfăptuirea marelui regat român". De aceea, spune mai departe, „Noi propunem decretarea unirii cu Regatul României a întregii Transilvanii, a întregului Banat și a întregului teritoriu locuit de români al Ungariei".

Din spirit de dreptate și loialitate, Maniu nu uită să amintească dezideratul că unirea impune deopotrivă obligații și drepturi.

Obligațiile decurg din faptul că „pe aceste teritorii locuiesc și alte neamuri, cu alte însușiri și alte tradiții" (p. 271). Ca urmare, cîteva măsuri, cuprinse și în Rezoluția de Unire, le face cunoscute: „Noi nu voim să devenim din oprimați oprimatori, din asupriți asupritori. Noi voim să întronăm pe aceste plaiuri libertatea tuturor neamurilor și a tuturor cetățenilor. Noi nu voim să răpim individualitatea etnică, nici ființa națională a acestor neamuri. Noi nu voim să răpim limba nimănui, ci vrem ca fiecare om să aleagă liber limba și credința în care vrea să trăiască atît în viața lui particulară, cît și în legătură cu viața de stat. Noi nu vrem să verse nimeni lacrimile pe care le-am vărsat noi atîtea veacuri și nu voim să sugem puterea nimănui, așa cum a fost suptă a noastră veacuri de-a rîndul. *Noi ne încredem în*

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

trăinicia noastră (s. n.) și în vrednicia proprie și nu vrem să istovim forțele altora" (p. 271).

Din această credință și vrednicie putem desprinde și obligații în plan extern: de a fi „santinelă trează și conștientă a civilizației omenești" (p. 270); de a contribui „în mod propriu, conform însușirilor politice, la dezvoltarea civilizației omenești" (p. 269); de a depune eforturi pentru înlăturarea „egoismului neîndreptățit și putinței de a strivi fără nici un scrupul cel mai tare pe cel slab" (p. 272).

Pe de altă parte, este accentuată ideea „că numai un regim cu adevărat democratic poate întări țara și înălța neamul" (p. 271). Ca urmare, „trebuie să avem colaborarea tuturor păturilor sociale și a tuturor cetățenilor în serviciul prosperității statului român. Un stat modern, îndeosebi în vremuri agitate cum sînt cele de azi, pretinde mari sacrificii de la cetățenii săi. Aceste sacrificii le pot presta cetățenii numai atunci cînd sînt în putința de a-și dezvolta toate forțele lor, iar aceasta numai pe lîngă o deplină libertate pot să o facă. De aceea, libertățile interne ale cetățenilor trebuie să crească în raport cu sforțările externe ale statului. Nu se poate spera ca cetățenii fără drepturi și ținuți în întuneric sufletesc și în mizerie socială să devie stîlpi siguri ai unui stat modern. Deplina libertate și egala împărtășire în puterea de stat a cetățenilor este singura bază solidă a dezvoltării unui stat" (p. 271.). De asemenea, se aduce în discuție necesitatea colaborării dintre toate păturile sociale, sacrificiile pe care fiecare trebuie să le îndure de bună voie pentru propășirea neamului. În acest sens, naratorul se referă, în mod explicit, la țăranul român, de care sînt legate toate „frunțile luminate", prezente la eveniment: „Nu este niciunul dintre noi, a cărui obîrșie nu ar fi la plugul românesc, la pământul român, la brazda țăranului român, sfințit de suferințe nesfîrșite. De aceea, de gîndirea politică a neamului românesc a fost strîns legată străduința de a făuri o soartă mai bună țăranului român".

Drepturile decurg din menirea pe care orice națiune „unitară", liberă și independentă trebuie să le aibă în vedere. Iuliu Maniu prezintă aceste deziderate sub forma unor întrebări retorice: „Cum vom putea noi apăra […] ființa noastră națională și comorile noastre sufletești fără a opune pericolelor din afară *întreaga noastră forță națională?* Cum vom putea noi menține integritatea etnică a teritoriului nostru dacă dezvoltarea vieții noastre culturale și economice nu va fi sub scutul *întregului neam românesc?* Cum vom putea exista noi izolați și divizați cînd toate popoarele din jurul nostru au înfăptuit deja unitatea națională a lor?".

„Din aceste considerente, afirmă în final Iuliu Maniu, rog onorata Adunare Națională să primească proiectul nostru de rezoluție, pentru a întemeia pentru vecie România Unită și Mare și a înstăpîni pentru totdeauna o adevărată democrație și deplină dreptate socială!" (p. 273).

Vedem în acest discurs un model de construcție completă și exactă, o analiză a unei concepții ce a stat la baza unui mare act politic, o percepție a unui om, a unei generații, a unui popor, un adevărat crez politic, de care și politicienii de astăzi ar trebui să țină seamă.

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

În privința structurii și strategiilor discursive, Iuliu Maniu recurge la multiple procedee, între care o condensare a faptelor, o inserție a documentului istoric, dar și o inserare de argumente juridice, lingvistice și etnografice. Toate acestea conduc la un stil sobru, clar, concis, fără înfloriturі. Pentru accentuarea unor idei și cuvinte, textul este construit pe anaforă (așezarea aceluiași cuvînt la începutul unor propoziții): pronumele personal, de persoana I plural, *noi*, încorporînd forța întregului neam românesc, apare la începutul a unsprezece enunțuri (unele citate mai sus), adverbul interogativ *cum* se află înaintea a trei enunțuri interogative, care, de fapt, motivează unirea. Același lucru se întîmplă și cu adverbul *cînd*, cu valoare de conjuncție.

Nu ezită a face apel și la sacru, fie direct, amintind de *Providență* și *bunăvoința dumnezeiască*, de *lumina sfîntă*, cît și indirect, prin metafora orbului.

În concluzie, putem spune că, deși discursurile analizate sînt canalizate asupra unui eveniment deosebit de important, apelul la sacru este prezent. Diferențele țin de vorbitor, mai numeroase la Iuliu Hossu, ierarh, și mai puțin numeroase la Iuliu Maniu și George Pop de Băsești.

Bibliografie

Biblia 1982 = *Biblia sau Sfînta Scriptură*, București: Editura Institutului biblic și de misiune al Bisericii Ortodoxe Române

Borz, Cristian. 2016. *Monografia satului Bădăcin și a familiei Maniu*, Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Zalău: Editura Caiete Silvane

Cvasnîi-Cătănescu, Maria. 2006. *Etos și patos în Didahiile lui Antim Ivireanul*, în Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Limba română. Aspecte sincronice și diacronice*, Actele celui de al V-lea Colocviu al Catedrei de Limba română (8-9 decembrie 2005), București: Editura Universității din București, p. 593-601

Cvasnîi-Cătănescu, Maria. 2014. *Strategii descriptive în Didahiile lui Antim Ivireanul*, în *Text și discurs religios*, vol. al VI-lea, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", p. 201-209

DELR = *Dicționarul etimologic al limbii române* (*DELR*), vol. I A-B, București: Editura Academiei Române, 2012

DER = Alexandru Ciorănescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București: Editura Saeculum I.O., 2001

Săvoiu, Adrian. 2003. *Discursul oratoric românesc. De la începuturi și până la instaurarea regimului comunist*, Ediție îngrijită, prefață și note de Adrian Săvoiu, București: Editura Coresi

Felecan, Nicolae. 2011. *Între lingvistică și filologie*, Cluj-Napoca: Editura Mega

Felecan, Daiana. 2017. *Configurații structural-semantice în exordiul și în perorația omiletică*, în *Omul de cuvînt. In honorem Gheorghe Chivu*, Editor Adina Chirilă, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", p. 219-234

Guia, Sorin. 2014. *Discursul religios. Structuri și tipuri*, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza"

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)

Istoria literaturii latine I De la origini pînă la sfîrșitul Republicii, București: Editura didactică și pedagogică, 1964
Goia, Vistian. 1985. *Oratori și elocvență românească*, Ediție îngrijită, prefață, note și glosar de Vistian Goia, Cluj-Napoca: Editura Dacia
Scurtu, Ioan. 1995. *Iuliu Maniu. Activitatea politică*, București: Editura Enciclopedică
Teleoacă, Dana-Luminița. 2016. *Semiotica discursului religios. Probleme de poetică, stilistică și retorică*, București: Editura Universității din București
Zafiu, Rodica. 2010. *Ethos, pathos și logos în textul predicii*, în *Text și discurs religios*, II, Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", p. 27-38

BDD-A28335 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.31 (2026-11-21 13:50:21 UTC)